

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 24801/2023
26.10.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хацића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Биљана Амићић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Марија Јоксовић, адвокат из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права, одлучујући о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 322/23 од 27.06.2023. године, у седници већа одржаној дана 26.10.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог, изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 322/23 од 27.06.2023. године.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви странака за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врбасу, Судска јединица у Кули П2 187/2021 од 31.03.2023. године, измењена је одлука о самосталном вршиоцу родитељског права над малолетним ВВ, рођеним ...2016. године, одређена правноснажном пресудом Основног суда у Врбасу, Судска јединица у Кули П2 442/17 од 15.03.2018. године, па се за самосталног вршиоца родитељског права малолетног ВВ рођеног ...2016. године у одређује мајка АА из ..., па је наређено туженом ББ из ... да дете малолетног ВВ одмах преда АА из ... (став први изреке). Обавезан је тужени ББ да на име свог доприноса у издржавању малолетног ВВ плаћа месечно износ од 14.000,00 динара почев од дана правноснажности пресуде, доспеле рате одједном у року од 15 дана од дана достављања писаног отправака пресуде, а убудуће редовно до 05. у месецу за текући месец на рачун законске заступнице мајке детете АА (став други изреке). Одређен је модел одржавања личних одноца малолетног ВВ и туженог ББ на начин да ће малолетно дете боравити код оца сваки други викенд од петка у 18,00 часова до недеље у 18,00 часова, сваке среде у периоду од 14,00 часова до 19,00 часова, седам дана у току зимског школског распуста и то наизменично једне године првих седам дана, а следеће последњих седам дана школског распуста; 30 дана у току летњег школског

распушта према договору родитеља малолетног детета, дане државних и верских празника који су нерадни дани у календарским годинама које завршавају парним бројем, у другим терминима према договору родитеља малолетног детета, све уз обавезу оца да малолетно дете преузме и врати на адресу пребивалишта мајке детета (став трећи изреке). Обавезан је тужени да тужиљи надокнади трошкове парничног поступка у износу од 188.541,00 динара.(став четврти изреке)

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 322/23 од 27.06.2023. године, преиначена је пресуда Основног суда у Врбасу, Судска јединица у Кули П2 187/2021 од 31.03.2023. године у делу одлуке о трошковима поступка, тако што је одлучено да свака странка сноси своје трошкове парнице, док је у преосталом побијаном непреиначеном делу (став први, други и трећи изреке) пресуда потврђена (став први изреке). Одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка (став други изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужиља је одговорила на ревизију.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревидент у ревизији указује на неразумљивост изреке побијане пресуде, што је садржај битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку, као и на друге повреде поступка учињене пред првостепеним судом. Међутим, те битне повреде нису разлог због ког ревизија може да се изјави, на основу одредбе члана 407. став 1. тачка 2. истог Закона.

Према утврђењу првостепеног суда, тужиља је рођена 1987. године, а тужени 1982. године. Почев од септембра 2015. године живели су у ванбрачној заједници, у којој је ...2016. године рођено заједничко дете малолетни ВВ. Заједница живота странака прекинута је у новембру 2017. године. Правноснажном пресудом Основног суда у Врбасу, Судска јединица у Кули П2 442/18 од 15.03.2018. године малолетни ВВ је поверен оцу ради самосталног вршења родитељског права. Тужиља је по прекиду ванбрачне заједнице прешла да живи у домаћинство своје мајке, где и актуелно живи, заједно са малолетним сином из претходне ванбрачне везе ГГ. Тужени је по прекиду ванбрачне заједнице наставио да живи у заједничком домаћинству са својом мајком и сином малолетним ВВ. Оба родитеља глобално задовољавају родитељске компетенције и аутентично су мотивисани да буду укључени у подизање, бригу и васпитање детета. Примењују конвенционалне технике васпитања. Оба родитеља имају увид у потребе детета и представљају се као родитељи ангажовани у задовољавању дететових потреба.

ББ је натпросечних интелектуалних способности, очуване менталне ефикасности, а на плану личности показује одлике нарцистичке структуре личности, са пасивно агресивном компонентом. АА је просечних интелектуалних способности,

очуване менталне ефикасности, а лично се одликује обележјима анксиозне структуре, уз емоционално лабилнију компоненту. Отац се презентује, на један уопштен начин, као усмерен на задовољавање потребе за емоционалном подршком детету, као и за стимулацијом когнитивног развоја, иако актуелни когнитивни статус детета не одсликава овакву ангажованост оца. Мајка је у препознавању дететових потреба и сопственим бављењем дететом усмерена на социјализацију детета, на потребе за емоционалном блискошћу, усвајање нових вештина и у навођењу активности са дететом је конкретнија, што је видљиво и кроз исказ дечака у опису интеракције са оцем и мајком. Тужени је усмерен на потпуно дискредитовање мајке детета на плану личности и родитељског функционисања у бризи о оба детета, ГГ и ВВ, склон је да минимизира и чак потпуно негира њену улогу у развоју малолетног ВВ, заузимајући супериоран став у односу на мајку и њену породицу, перципирајући себе у родитељској улози на потпуно некритички идеализован начин, ригидније има мањи потенцијал да се прилагођава и коригује у односу на развојне потребе и жеље детета. Са друге стране мајка је родитељ који не приказује оца на дискредитујући начин на плану личности, препознаје важност улоге оца у развоју детета и поседује већи капацитет за успостављање функционалније родитељске комуникације. Мајка поседује већи увид у потребу детета да развија однос са другим родитељем, па је у даљој перспективи родитељ који има већи потенцијал да омогући другом родитељу несметане контакте са дететом, као и родитељ који има више потенцијала да се прилагођава дететовим потребама и жељама у погледу релације са другим родитељем, као и у другим областима дететовог функционисања. Овоме у прилог говори и актуелно негативан однос оца према боравку детета у домаћинству мајке, као и раније повремено непридржавање модела виђења.

Малолетни ВВ на плану когнитивног развоја показује одлике дисхармоничности при чему је актуелно глобално интелектуално постигнуће у оквиру категорије исподпросечног за узраст. Базични потенцијали дечака су виши од актуелно реализованог, а ниско постигнуће је присутно првенствено на плану општих социјалних подучености, односно на суптестовима зависним од социо-едукативног фактора. Социо-емоционални развој одговара узрасту очекиваног, дечак не показује значајније емоционалне тешкоће, нити проблеме на плану понашања. Дечак се на позитиван начин изражавао оба родитеља, с тим што даје више података о активностима и интеракцијама са мајком, те описује интеракцију са мајком као емоционално и социјално потстицајнију. Иако дечак доминантно борави у домаћинству оца не преферира оца, нити очево домаћинство. Малолетни ВВ има успостављену емоционалну релацију са братом по мајци, интеракције са братом описује као позитивне и у интересу дечака је да развија сиблинг релацију, с обзиром на значај и улогу сиблинга у каснијем животу као једном од најзначајнијих извора подршке. Такође, однос са сиблингом је од посебне важности у предстојећем развојном периоду за усвајање одређених компетенција и вештина код детета.

Имајући у виду обележја личности родитеља, потенцијал родитеља да увиди важност улоге другог родитеља и да омогући детету несметан контакт и релације са другим родитељем, као и ценећи развојне потребе детета, конкретан ангажман квалитет интеракције родитеља са дететом, компаративна предност се даје мајци и у најбољем интересу малолетног ВВ је да буде поверен мајци на самостално вршење родитељског права. Ово стога што тужилци поред особина личности, предност у

вршењу родитељског права даје функционисање у родитељској улози уз доминантно уважавање потреба детета за другим родитељем, као и исказ дечака у опису интеракција са оцем и мајком. Малолетни ВВ поседује адекватну емоционалну и социјалну зрелост, без проблема остаје у домаћинству мајке. Један од најважнијих задатака родитеља је да омогући негу детета, слободан однос са оба родитеља, да се труде да код детета граде позитивну слику оба родитеља, јер је то база каснијег самопоуздања и самопоштовања детета. Са тог аспекта процењено је да је мајка родитељ који има више капацитета да детету наведено омогући. Мајка се бави на адекватан начин стимулацијом дететовог развоја, значајно је усмерена на емоционалну подршку детету имајући у виду узраст детета. Отац је делегирао значајан део бриге око детета својој мајци, посебно у погледу стимулације едукативно когнитивног развоја, а да сам није имао довољан увид у кашњење детета у интелектуалном развоју. Сами потенцијали дечака да се адаптира на вртић, да функционише несметано у оквиру групе, да прихвата ауторитет, да добро контролише своја емоционална испуњавања, говоре управо о његовој социо-емотивној зрелости. Дете је привржено оба родитеља, остаће у практично истој социо средини, наставиће у случају промене домаћинства да има контакте са оцем, па се у том смислу не види шта би било дестабилизујући фактор који би могао да угрожава дететову емоционалну равнотежу.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су изменили раније донету одлуку о вршењу родитељског права - поверили малолетно дете тужиљи на самостално вршење родитељског права, наредили туженом да млт дете одмах преда тужиљи, уредили начин одржавања личних односа детета и туженог и обавезали туженог да доприноси издржавању детета . По оцени нижестепених судова, иако оба родитеља имају очувану родитељску способност и живе у стамбеним и материјалним приликама у којима могу задовољити све потребе малолетног детета, стекли су се услови за измену одлуке о вршењу родитељског права, јер је тужиља ширих погледа када су у питању потребе детета и могућности њиховог задовољавања и подстицајнији је родитељ по питању развоја детета.

По оцени Врховног суда, побијана другостепена пресуда је у погледу одлуке о вршењу родитељског права заснована на правилној примени материјалног права.

Одлука о самосталном вршењу родитељског права донета у складу са чланом 77. став 3. Породичног закона, може се изменити ако су у међувремену наступиле околности које оправдавају измену такве одлуке и ако је то у најбољем интересу детета (члан 6. став 1. и члан 266. став 1. Породичног закона). Спор за измену одлуке о вршењу родитељског права је спор о вршењу родитељског права, уређен члановима 261.-273. Породичног закона, у којем се утврђује постојање промењених околности и цени њихов значај за измену раније правноснажне одлуке о вршењу родитељског права са аспекта најбољег интереса детета.

Чланом 3. став 1. Конвенције о правима детета прописано је да у свим активностима које се тичу деце, без обзира на то да ли их предузимају јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела, најбољи интереси детета су од првенственог значаја. Ставом 2. истог члана прописано је да се државе чланице обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит узимајући у обзир права и обавезе његових

родитеља, законских старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и да ће у том циљу предузети све потребне законодавне и административне мере. Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

По оцени Врховног суда, имајући у виду цитиране одредбе Породичног закона и Конвенције о правима детета, као и утврђено чињенично стање, правилан је закључак другостепеног суда да вршење родитељског права над малолетним дететом странака треба поверити тужиљи.

Према околностима конкретног случаја, насупрот наводима ревизије, нижестепени судови су правилно оценили најбољи интерес млт.детета када су га поверили мајци на самостално вршење родитељског права јер је она подобнија за вршење родитељског права имајући у виду њену личност и васпитни приступ, јер уважава потребу детета за другим родитељем и важност улоге оца у развоју детета, за разлику од оца који је усмерен на дискредитовање мајке детета и на плану личности и на плану родитељског функционисања. Насупрот наводима ревизије, нижестепени судови су ценили да промена пребивалишта неће бити трауматична за млт. дете странака, већ напротив прелазак дечака у домаћинство мајке може и треба да допринесе стимулацији његовог интелектуалног развоја, али под условом да отац не врши инструментални притисак на дете, што може бити дестабилизирајући фактор.

Такође је правилна одлука нижестепених судова о уређењу начина одржавања личних односа детета са оцем, на основу одредбе члана 61. Породичног закона, јер омогућује млт. детету и туженом довољно заједничког времена за очување и развијање међусобних односа, који су несумњиво битни за потпун психофизички развој детета.

Неосновани су ревизијски наводи којим се побија одлука суда о обавези туженог да доприноси издржавању млт. детета са 14.000,00 динара, а имајући у виду да су потребе млт. детета утврђене на 28.000,00 динара, а зарада туженог је 70.000,00 динара до 80.000,00 динара месечно. Стога су насупрот наводима ревизије правилно примењене одредбе чланова 73, 154, 160.-162. Породичног закона.

Остали наводи ревизије се односе на доказни поступак и оцену изведених доказа, чиме се побија утврђено чињенично стање, што према одредби члана 407. став 2. ЗПП не може бити ревизијски разлог.

Другостепени суд за своју одлуку је дао јасне и потпуне разлоге, које Врховни суд у свему прихвата.

На основу члана 414. Закона парничном поступку донета је одлука као у ставу првом изреке пресуде.

Одлука о захтевима странака за накнаду трошкова поступка по ревизији, садржана у другом ставу изреке, донета је применом чланова 153. став 1, 154. и 165. став 1. ЗПП. Тужени није успео у поступку по ревизији и зато нема право на накнаду

трошкова тог поступка, а трошкови тужиље за одговор на ревизију, по оцени Врховног суда, нису били неопходни за вођење ове парнице.

**Председник већа – судија
Весна Субић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**